

SPRÁVA OBCE PRÁVNĚ SPRÁVNĚ

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

2 | 4

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

V dalších brožurách z této edice naleznete:
Nakládání s obecním majetkem a zákon o obcích
Veřejné finance, veřejné zakázky, evidence obyvatel a GDPR
Doprava a ostatní

SPRÁVA OBCE PRÁVNĚ SPRÁVNĚ
Odpadové hospodářství

Vydalo grafické studio 2123design, s. r. o.
pro Sdružení místních samospráv České republiky, z. s.

Zpracovali: Mgr. Aneta Tomová, Mgr. Iveta Horáková a kolektiv

Autor odpovědí: JUDr. Jakub Blažek

© 2022 2123design, s. r. o., Kubelíkova 759, 503 46 Třebechovice pod Orebem

ISBN 978-80-11-02359-1

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příručka „SPRÁVA OBCE PRÁVNĚ SPRÁVNĚ“ vznikla v rámci projektu „Vzdělávání zástupců a zaměstnanců obcí I. typu 2018–21“, reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0010271, který realizuje Sdružení místních samospráv ČR a je financován z OP Zaměstnanost

Kolektiv zpracovatelů:

Mgr. Aneta Tomová

Mgr. Iveta Horáková

Ing. Mgr. Jan Sedláček

Bc. Marcela Pacholíková

OBSAH

Odpadové hospodářství	6
Základ poplatku za odkládání komunálního odpadu	7
Stanovení počtu obyvatel pro vybírání poplatku	8
Sazba poplatku	10
Omezení objemu na občana	10
Výpočet poplatku	11
Obec poplatníkem poplatku za ukládání odpadu	12
Výše poplatku	13
Prominutí poplatku za odpady	14
Zpoplatnění odděleně soustředovaného odpadu	15
Zpoplatnění uložení BRKO	16
Třídění odpadu	16
Recyklace stavebního odpadu	17
Platnost doposud uzavřených smluv	18
Neplatiči	20
Poskytnutí slevy	21
Obecně závazná vyhláška	22
Neobydlené nemovitosti	23
Vlastnictví více nemovitostí	24
Osoby bez trvalého pobytu	25

Limity na sběrném dvoře	26
Nedostatečná svozová infrastruktura	27
Místo určené pro ukládání odpadu	28
Rozšíření skládky	28
Netříděný odpad v popelnici	29
Zajištění odpadových nádob	30
Registrace nového sběrného místa	31
Nepořádek kolem nemovitosti ve středu obce	32
Zpětný odběr pneumatik	33
Předání vozidla k likvidaci	34
Autovrakoviště	35
Povinná hlášení	36
Vymezení pojmu „území obce“	37
Společná zařízení obce	37
Platba za stočné	38
Připojení nemovitosti k vodovodu či kanalizaci	40
Výzva Ministerstva zemědělství ke zvýšení poplatku za stočné	42
Obecní kanalizace vedená přes soukromý pozemek	44
Odpadní vody	46

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Právní úprava odpadového hospodářství doznala v roce 2021 významných změn, kdy k 1. 1. 2021 nabyl účinnosti nový zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“). Smyslem přijetí nové právní úpravy je především alarmující a neodkladná potřeba ochrany životního prostředí, která je předmětem dlouhodobé společné strategie členů EU, jež se dotýká právě oblasti nakládání s odpady. Cílem této strategie je zajištění přechodu ze současného systému skládkování na systém oběhového hospodářství, který je založen na propracovaném systému třídění a na principu předcházení vzniku odpadu.

Dle § 5 zákona o odpadech je jedním z původců odpadu též samotná obec. Obec se stává původcem odpadu v okamžiku, kdy osoba odloží odpad na místo, které je k tomuto účelu obcí určeno. Z titulu původce odpadu pak náleží obci řada zákonem vymezených povinností, mezi které patří zejména povinnost přebrat veškerý komunální odpad, jenž vznikl na území obce při činnosti nepodnikajících fyzických osob (občanů), povinnost určit místa pro oddělené soustřeďování komunálního odpadu (a to alespoň nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků, od 1. ledna 2025 též textilu), povinnost zajistit „třídící cíle obce“ (§ 59 zákona o odpadech), informační povinnost (§ 60 zákona o odpadech), povinnost vedení průběžné evidence a příp. zaslání hlášení o obecním systému za uplynulý kalendářní rok (§ 94 zákona o odpadech a násl.), povinnost zařadit odpad podle druhu (viz vyhláška č. 8/2021 Sb., Katalog odpadů) a kategorie odpadu (§ 7 zákona o odpadech) a povinnost nakládat s ním podle jeho skutečných vlastností a povinnost předání odpadu v souladu s ust. zákona o odpadech. Obec je současně povinna nastavit obecní systém odpadového hospodářství, který může být nastaven obecně závaznou vyhláškou. V této vyhlášce může obec mimo jiné určit i místa, ve kterých bude v rámci obecního systému přebírat odpad specifikovaný v § 56 odst. 5 zákona o odpadech a dále též stanovit povinnosti osob související s předáním odpadů a movitých věcí do obecního systému. Systém odpadového hospodářství obce musí být současně nastaven tak, aby se postupně zvyšoval podíl odděleně recyklovaných složek odpadu. V kalendářním roce 2025 a v následujících letech by měly odděleně soustřeďované recyklovatelné složky odpadu tvořit alespoň 60 % komunálního odpadu, v kalendářním roce 2030 a následujících pak alespoň 65 % odpadu a v kalendářním roce 2035 a následujících alespoň 70 % z celkového množství komunálního odpadu.

V této kapitole bude, jak její název napovídá, pozornost věnována především novému zákonu o odpadech a problematice s tím související. Vedle toho budou rozebrány též otázky dotýkající se oblasti vodního hospodářství, jež je s nakládáním s odpady úzce spojeno.

ZÁKLAD POPLATKU ZA ODKLÁDÁNÍ KOMUNÁLNÍHO ODPADU

OTÁZKA

Základem poplatku za odkládání komunálního odpadu je a) hmotnost odpadu, b) objem odpadu, c) kapacita soustředovacích prostředků. Poplatek za ukládání na skládku se ale platí z hmotnosti. Jakým způsobem se bude přepočítávat např. objem? V současné době nedisponují svozové firmy žádným vázicím zařízením. Naši občané doposud platili dle objemu popelnic a počtu svozů. Týká se nás tedy varianta b) poplatek za komunální odpad dle objemu?

ODPOVĚĎ

V souladu s přílohou č. 9 k zákonu č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), je základem pro vyšší poplatek za ukládání odpadů na skládku skutečně hmotnost odpadu. Nicméně základem pro stanovení sazby poplatku za odkládání komunálního odpadu může být podle ustanovení § 10k odst. 1 zákona č. 595/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“) hmotnost odpadu, objem odpadu nebo kapacita soustředovacích prostředků pro nemovitou věc, přičemž si obec zvolí jeden z těchto základů. V případě, že by byl zvolen za základ objem odpadu nebo hmotnost odpadu, pak je zde předpokládána určitá součinnost svozové společnosti při evidenci objemu nebo hmotnosti odpadu vyváženého z jednotlivých nemovitostí.

V případě, že Vaše obec měla doposud nastavenou úhradu poplatku tak, že občané platili dle objemu popelnic a četnosti svozu odpadu, pak má tento druh úhrady nejbližší poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, jehož základem je kapacita soustředovacích prostředků pro nemovitou věc na odpad připadající na poplatníka, tj. základ dle § 10k odst. 1 písm. c) zákona o místních poplatcích.

V souladu s ustanovením § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích má obec povinnost stanovit v obecně závazné vyhlášce sazbu poplatku. Pokud je základem poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci objem odpadu nebo kapacita shromažďovacích prostředků, může sazba poplatku, v souladu s ustanovením § 10l zákona o místních poplatcích, činit nejvýše 1 Kč za litr. V případě poplatku za komunální odpad, jehož základem je kapacita soustředovacích prostředků, se domníváme, že je vhodné, aby obec zveřejnila v rámci příloh obecně závazné vyhlášky také jakýsi ceník, ze kterého budou mít občané možnost snadno dovodit, jaká bude výše jejich úhrady za určitou četnost svozů soustředovacího prostředku (popelnice či kontejneru) o určitém objemu (kapacitě).

STANOVENÍ POČTU OBYVATEL PRO VYBÍRÁNÍ POPLATKU

OTÁZKA

Nový zákon o odpadech stanoví nově taxy poplatku za ukládání odpadů na skládku. Stručně řečeno do 200 kg/občana činí poplatek 500 Kč/t, nad 200 kg/občana činí poplatek pro rok 2021 800 Kč/t. Pro zjištění počtu občanů pro tento účel se vychází ze stavu k 1. 1. 2020 dle Českého statistického úřadu. Dle těchto údajů měla naše obec k 1. 1. 2020 1410 občanů majících trvalý pobyt v obci a dále statistický úřad eviduje 9 občanů – cizích státních příslušníků, kteří mají rovněž trvalý pobyt v obci a fyzicky zde rovněž bydlí a produkují odpady. Jaký počet obyvatel jsme tedy pro účel stanovení poplatku oprávněni vykazovat? Je možno do tohoto počtu zahrnout i cizí státní příslušníky mající trvalý pobyt v obci, tedy celkem 1419 občanů?

ODPOVĚĎ

V zákoně č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), je problematika výše poplatků za ukládání odpadů na skládku obsažena zejména v ustanoveních § 103–115, § 157 a dále v příloze č. 9 a příloze č. 12 tohoto zákona.

Sazba poplatku za ukládání odpadů na skládku je dle § 107 zákona o odpadech stanovena v příloze č. 9. V souladu s § 157 zákona o odpadech však mají obce možnost uplatnit tzv. „slevu“ z tohoto poplatku, tj. zařazení využitelných odpadů do dílčího základu poplatku za ukládání komunálních odpadů. Dle tabulky obsažené v příloze 12 nesmí v roce 2021 množství těchto odpadů přesáhnout 200 kg na jednoho obyvatele obce. V praxi to tedy znamená, že by v případě, že množství odpadů na jednoho obyvatele obce nepřesáhne 200 kg, činila výše poplatku v souladu s § 157 odst. 4 zákona o odpadech 500 Kč za tunu odpadu. Pokud by obec přesáhla takto stanovené maximální množství odpadu, zahrne se odpad převyšující takto stanovené množství do dílčího základu za ukládání využitelných odpadů na skládku, jehož sazba v roce 2021 činí 800 Kč za tunu odpadu.

Celkové množství odpadů, na které se tato „sleva“ vztahuje, se dle přílohy 12 k zákonu o odpadech vypočte jako součin počtu obyvatel obce a množství odpadů na jednoho obyvatele uvedeného v tabulce v příloze 12 (pro kalendářní rok 2021 jde o 0,2 t na jednoho obyvatele obce). Pro účely zjištění počtu obyvatel pro rok 2021 se vychází z počtu obyvatel uvedeného v bilanci obyvatel České republiky zpracované Českým statistickým úřadem (dále jen „ČSÚ“), a to k datu 1. 1. 2020.

Zákon o odpadech v příloze 12 tedy nehovoří pouze o počtu občanů majících pobyt na území obce, ale o počtu obyvatel obce uvedeném v bilanci obyvatel České republiky zpracované ČSÚ. V předmluvě k bilanci počtu obyvatel České republiky vypracované k 1. 1. 2020 poté ČSÚ uvádí: „Veškeré údaje se týkají všech obyvatel, kteří mají v ČR trvalé bydliště, a to bez ohledu na státní občanství. Údaje zahrnují také cizince s vízy k pobytu nad 90 dnů, cizince s přiznaným azylem, občany zemí EU s přechodným pobytem na území ČR a občany třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu.“

Z výše uvedeného tedy dle našeho názoru vyplývá, že pro účely využití této „slevy“ či výjimky uvedené v § 157 zákona o odpadech je třeba pro rok 2021 vycházet z celkového počtu obyvatel obce, tj. včetně cizích státních příslušníků, pokud jsou zahrnuti do bilance obyvatel České republiky zpracované ČSÚ k 1. lednu 2020.

SAZBA POPLATKU

OTÁZKA

Nesedí nám sazba poplatku za min. objem a počet svozů, což dělá 60 litrů × 27 svozů × 1 Kč = 1 620 Kč, přičemž horní hranice za poplatek je 1 200 Kč. Co s tím?

ODPOVĚĎ

Maximální výše poplatku za obecní systém odpadového hospodářství je skutečně 1 200 Kč, avšak je třeba upozornit, že tato výše se dle ust. § 10h odst. 1 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), vztahuje pouze na poplatky za obecní systém odpadového hospodářství. Situace popsaná v položeném dotazu (počet svozů soustředovacích prostředků) se však týká poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci ve smyslu § 10i–10n zákona o místních poplatcích. V případě poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci je zákonem omezena výše poplatku na 1 Kč za litr, pokud je základem objem odpadu či kapacita soustředovacích prostředků. Maximální výše celkové úhrady omezena není, avšak obec musí při stanovení sazby poplatku vždy respektovat zmíněnou maximální výši sazby 1 Kč za litr.

Poznámka: Bližší informace týkající se poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci jsou uvedeny např. v dotazu s názvem Základ poplatku za odkládání komunálního odpadu či Platnost doposud uzavřených smluv.

OMEZENÍ OBJEMU NA OBČANA

OTÁZKA

Pokud bychom v obci zvolili poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, je možné nějakým způsobem současně omezit i objem na občana (omezení nádob)?

ODPOVĚĎ

Dle § 59 odst. 1 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, má obec povinnost převzít veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob. Nelze tedy omezovat produkci komunálního odpadu jednotlivými fyzickými osobami, který obec od fyzických osob převezme. V případě, že obec zavede systém

poplatků za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci s tím, že jako základ poplatku stanoví kapacitu soustředovacích prostředků (§ 10k odst. 1 písm. c) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), pak je povinná přebírat směsný komunální odpad v množství, které odpovídá kapacitě těchto soustředovacích prostředků.

VÝPOČET POPLATKU

OTÁZKA

Co bude pro obec základem dílčího poplatku, když obec platí za váhu odpadů, ale svozová firma svezí třeba dvě a více obcí najednou? Jak bude vypadat výpočet?

ODPOVĚĎ

Z ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 541/2020, o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), vyplývá, že základem poplatku za ukládání odpadů na skládku je součet dílčích základů poplatku, které tvoří hmotnost druhů odpadů uvedených v písm. a) až e) tohoto ustanovení. V souladu s ust. § 108 zákona o odpadech se poplatek vypočte jako součet dílčích poplatků, přičemž dílčí poplatek se vypočte jako součin dílčího základu poplatku a sazby za tento dílčí základ poplatku. Sazba poplatku pro dílčí základy poplatku je uvedena v příloze č. 9 zákona o odpadech. Obec má možnost využít i dílčího základu za ukládání komunálního odpadu podle § 157 zákona o odpadech. K tomu blíže viz předchozí otázku – „Obec poplatníkem poplatku za ukládání odpadu“.

V případě, že svozová společnost předává v jedné dodávce provozovateli skládky komunální odpad od více obcí, musí provozovatele skládky informovat o hmotnosti odpadu každé jednotlivé obce. Doporučujeme tedy obrátit se v této souvislosti přímo na svozovou společnost, zda při předávání odpadů na skládku eviduje pro každou obec její komunální odpad zvlášť, aby bylo možné vést příslušnou evidenci a příp. uplatňovat řádně tzv. „slevu“ z poplatku za ukládání odpadu na skládku.

OBEC POPLATNÍKEM POPLATKU ZA UKLÁDÁNÍ ODPADU

OTÁZKA

Co přesně pro obec znamená, že je poplatníkem poplatku pro ukládání komunálního odpadu na skládku? Musí obec nějakým způsobem měnit smluvní vztah se svozovou firmou? Jakým způsobem má obec uplatňovat slevu z poplatku za ukládání komunálního odpadu na skládku? Pokud si chce obec vést evidenci pro uplatnění slevy z poplatku sama, bude vycházet z informací svozové firmy?

ODPOVĚĎ

Obec je dle ust. § 103 písm. b) zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), poplatníkem poplatku za ukládání odpadů na skládku za předpokladu, že je původcem ukládaného komunálního odpadu. V takovém případě není rozhodné, kdo vlastní odpad ve chvíli, kdy jej ukládá na skládku. Původcem odpadu se obec totiž stává podle ust. § 5 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech od okamžiku, kdy osoba odloží odpad podle § 59 a 60 zákona o odpadech na místo obcí k tomuto účelu určenému. Pro obec je tedy podstatné, že provozovatel skládky od obce vybírá za ukládání komunálního odpadu na skládku poplatek.

K uplatnění slevy z poplatku za ukládání komunálního odpadu na skládku uvádíme následující. Obec musí provozovateli skládky v první řadě oznámit, že slevu uplatňuje. K takovému úkonu může zmocnit provozovatele zařízení ke sběru odpadů, který jí zajišťuje svoz odpadů. Dále je obec povinna sdělit údaje, na základě kterých slevu uplatňuje. Zejména by měla doložit, že nepřesáhla limitní množství odpadů, na které může být sleva uplatněna. Z praktického hlediska by obec měla uplatnit tento nárok před prvním placením poskytovateli skládky. Obec by měla zajistit funkční systém, pomocí kterého bude přehledně monitorovat, zda již dosáhla maximálního stanoveného množství odpadu pro uplatnění slevy. To si může kontrolovat obec sama, ale opět jí nic nebrání v tom, aby tímto úkolem pověřila někoho jiného. Za předpokladu, že obec spolupracuje pouze s jedním provozovatelem skládky, lze nastavit vzájemné vztahy takovým způsobem, aby výše uvedenou kontrolu pro obec vykonával přímo provozovatel skládky. Jakmile by bylo maximální množství překročeno, automatické uplatnění slevy by následně skončilo.

Domníváme se, že z praktického pohledu bude pro účely evidence obec s největší pravděpodobností vycházet ze záznamů svozové firmy nebo provozovatele skládky. Za takových okolností by bylo vhodné přizpůsobit smluvní vztahy výše uvedenému. Nelze však tvrdit, že úprava smluvních vztahů se svozovou společností je podmínkou, která je na obce novou právní úpravou kladena obligatorně.

VÝŠE POPLATKU

OTÁZKA

Podle nového odpadového zákona poroste cena za skládkování. Je naše nová cena ve výši 500 Kč/t – fyzická osoba a 1 000 Kč/t – právnická osoba na skládce inertního odpadu dostačující, nebo je v rozporu s novým zákonem, kde je min. cena 800 Kč/t odpadu, nebo se týká min. částka za skládkování 800 Kč/t jen komunálního odpadu?

ODPOVĚD

Obecně lze říci, že celková cena za skládkování se skládá ze základní ceny odpadu, zákonného poplatku a finanční rezervy. Základní cena odpadu vychází z podnikatelské činnosti a je ve své podstatě cenou za službu. Oproti tomu výše zákonného poplatku je stanovena přímo ze zákona, a to konkrétně podle přílohy č. 9 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“). Jak správně uvádíte, s nabytím účinnosti nové legislativy vzrostly poplatky za ukládání odpadu na skládku. Plátcem poplatku za ukládání odpadů na skládku je podle § 112 odst. 1 zákona o odpadech provozovatel skládky, který je povinen odvést poplatek správci poplatku i za předpokladu, že ho od poplatníka nevybere. Pokud je tedy výše uvedená cena zamýšlená jako cena za službu a není do ní zahrnut poplatek za ukládání odpadů na skládku, tak je možné ji takovým způsobem stanovit. Nastavení cenové politiky za základní cenu odpadu je totiž rozhodnutím podnikatelským. Nicméně upozorňuji, že k této základní ceně odpadu by měla být přičtena cena zákonného poplatku a finanční rezervy (§ 42 zákona o odpadech). Jak již bylo uvedeno výše, provozovatel skládky totiž musí odvést poplatek za ukládání odpadu na skládku správci poplatku i v případě, že jej od poplatníka nevybere.

Co se týká výše poplatku za odkládání odpadu na skládku, podle přílohy č. 9 zákona o odpadech se pro účely stanovení cenové sazby poplatků odpad dělí na využitelný, nebezpečný, technologický, zbytkový a sanační. Druhy odpadů se liší podle využitelnosti, původu, složení a dalších kritérií, a proto nová legislativa využívá shora uvedené dělení. Cenové sazby poplatků za ukládání odpadu na skládku se samozřejmě liší podle druhu odpadu, který je ukládán. Dílčí základ poplatku za ukládání odpadu na skládku činí Vámi zmíněných 800 Kč/t odpadu pouze v případě, že původce ukládá na skládku odpad využitelný. Pro stanovení výše poplatku je proto zcela zásadní, pod jakou z výše uvedených kategorií odpadů bude ukládaný odpad zařazen.

PROMINUTÍ POPLATKU ZA ODPADY

OTÁZKA

Může obecní úřad na základě žádosti osvobodit od poplatku za odpady poplatníka z důvodu jeho sociální tíživé situace?

ODPOVĚď

Je-li v obci zaveden poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, může obecní úřad dle § 16a zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), osvobodit poplatníka na jeho žádost od placení poplatku za obecní systém odpadového hospodářství nebo jeho příslušenství, a to za předpokladu, že budou splněny podmínky v tomto ustanovení upravené. Mezi tyto podmínky patří požadavek odstranění tvrdosti právního předpisu, tedy jak případné tvrdosti zákona, tak obecně závazné vyhlášky obce (např. proto, že dopad poplatku je likvidační), osvobození pouze od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství nebo jeho příslušenství a ospravedlnění tohoto postupu s ohledem na okolnosti daného případu. Pokud obec shledá všechny tyto podmínky za splněné, lze osvobodit poplatníka od placení poplatku za obecní systém odpadového hospodářství. Je však třeba dbát na to, aby obec jakožto správce poplatku nepostupovala diskriminačně a aby bylo rozhodnutí o prominutí poplatku řádně odůvodněno. Od poplatku musejí být osvobozeni všichni poplatníci nacházející se v obdobné situaci, kteří o osvobození požádají.

Pokud jde o období, za které je možné poplatky prominout, zákon o místních poplatcích tuto otázku neupravuje. Podle obecné úpravy obsažené v § 259 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), lze prominout daň (poplatek) od vzniku poplatkové povinnosti do doby uplynutí lhůty k placení daně (poplatku), a to i poté, kdy došlo k její úhradě.

Podotýkáme, že osvobození od poplatku z důvodu tvrdosti dopadu obecně závazné vyhlášky by mělo být institutem používaným spíše výjimečně a mělo by být hledáno jiné systémové řešení.

ZPOPLATNĚNÍ ODDĚLENĚ SOUSTŘEĐOVANÉHO ODPADU

OTÁZKA

Jakým způsobem může obec alespoň částečně zpoplatnit oddělené soustřeďování odpadu?

ODPOVĚď

V souladu s ustanovením § 10d zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), může obec v souvislosti s nakládáním s odpady zavést buď poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, anebo poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci.

Ministerstvo životního prostředí vykládá právní úpravu zákona o místních poplatcích ve svém metodickém sdělení ze dne 16. 2. 2021, čj. MZP/2021/720/970 tak, že je možné takto zpoplatnit pouze odkládaní směsného komunálního odpadu a nikoli odděleně soustřeďovaných složek. Obec však může poplatek za komunální odpad nastavit tak, aby celková částka vybraná na základě tohoto poplatku pokryla i náklady za odděleně soustřeďovaný odpad. Do poplatku za komunální odpad je tedy možné zahrnout i další náklady spojené s nakládáním s odpady v obci, jako například náklady na úklid odpadkových košů na veřejném prostranství nebo odpadu odloženého mimo určená místa, případně i náklady spojené s osvětovou činností spočívající zejména v poskytování informací o předcházení vzniku odpadů či o výsledcích odpadového hospodářství obce.

Lze tedy doporučit, aby obce při stanovení poplatku za komunální odpad postupovaly výše zmíněným způsobem nastíněným Ministerstvem životního prostředí. Otázku možnosti zpoplatnění odděleně soustřeďovaného odpadu tedy shrnujeme tak, že odděleně soustřeďovaný odpad samostatně zpoplatnit nelze, avšak je možné poplatek za komunální odpad nastavit takovým způsobem, aby z celkové vybrané částky byly pokryty i náklady spojené s nakládáním s odděleně soustřeďovaným odpadem.

ZPOPLATNĚNÍ ULOŽENÍ BRKO

OTÁZKA

Lze zpoplatnit uložení biologicky rozložitelného komunálního odpadu, tzv. BRKO (odpad ze zahrad) na sběrný dvůr pro majitele zahrad? Jedná se o zahrady bez nemovitosti (není to zahrádkářská kolonie), majitel zahrady (resp. sadu) nemá v obci žádnou nemovitost a ani trvalý pobyt (doposud tedy neplatil žádný poplatek).

ODPOVĚĎ

Dle našeho názoru zpravidla lze zpoplatnit odkládání odpadu ze zahrad na sběrný dvůr pro majitele zahrad, kteří nemají v obci trvalý pobyt. Podle výkladu Ministerstva životního prostředí je možné, aby obecní sběrný dvůr požadoval úhradu za odkládání komunálních odpadů, mezi které je podle vyhlášky č. 8/2021 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů, řazen i biologicky rozložitelný odpad od osob, které obci neplatí poplatek za komunální odpad.

TŘÍDĚNÍ ODPADU

OTÁZKA

V obci máme určená místa pro třídění odpadu. Někteří občané ale třídít nechtějí a mají i tři odpadové nádoby. Jak máme tyto osoby donutit k třídění odpadu a k vymáhání obecně závazné vyhlášky, aby odděleně soustřeďovali na určená místa?

ODPOVĚĎ

Fyzická osoba, která soustřeďuje odpady neodděleně (tj. netřídí), se tímto jednáním může dopustit přestupku ve smyslu § 117 odst. 1 písm. d) zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), přičemž za neoddělené soustřeďování odpadu lze uložit pokutu do výše 50 000 Kč a v případě neodděleného soustřeďování nebezpečného odpadu až do výše 100 000 Kč.

Je však třeba uvést, že obec je povinna dle § 59 odst. 1 zákona o odpadech přebírat veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při čin-

nosti fyzických osob a zavedla-li obec poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, jehož základem je kapacita soustředovacích prostředků, je povinna přebírat směsný komunální odpad v množství odpovídajícím kapacitě těchto popelnic (soustředovacích prostředků).

RECYKLACE STAVEBNÍHO ODPADU

OTÁZKA

Se změnou poplatku za ukládání odpadů na skládku, který pro rok 2021 činí 800 Kč/t, zdražily převzetí stavebního odpadu těž recyklační firmy, a to na částku blízkou se cca 770 Kč/t. Při větší dojezdové vzdálenosti tak stavebník uloží stavební odpad raději na skládku a systém předcházení vzniku odpadu nefunguje. Co s tím?

ODPOVĚĎ

Způsob, jakým bude státní správa či samospráva podporovat recyklaci, je systémovou otázkou. Na základě nové odpadové legislativy byl zvýšen poplatek za skládkování, který se má v průběhu dalších let razantně zvyšovat (viz Příloha č. 9 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“)). Podle ust. § 40 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech navíc nesmí provozovatel skládky od 1. ledna 2030 na skládku ukládat odpad, který je za stávajícího stavu vědeckého a technického pokroku možné účelně recyklovat. Z toho tedy vyplývá, že od 1. ledna 2030 by nemělo být ukládání nejen stavebního a demoličního odpadu na skládky možné.

Pokud se cenová politika recyklačních firem přibližuje cenám poplatků za skládkování, lze diskutovat o naplnění či nenaplnění smyslu odpadové legislativy. Státní aparát však v současné době nemá legální právní prostředky k regulaci cenové politiky recyklačních firem. Státní správa i samospráva by měla původce odpadu pozitivně motivovat k recyklaci např. poskytováním peněžních prostředků z dotačních programů. Dle informací odboru odpadů Ministerstva životního prostředí se připravuje i určitá novela zákona o zadávání veřejných zakázek, která má zvýhodňovat ty subjekty, jenž v rámci své podnikatelské činnosti preferují recyklování. Nicméně konkrétnější odpověď na tento dotaz nemůžeme poskytnout, jelikož je věcí státu, jak nastaví daný systém odpadového hospodářství.

PLATNOST DOPOSUD UZAVŘENÝCH SMLUV

OTÁZKA

V současné době máme uzavřené smlouvy s občany, podnikateli a podniky na odvoz komunálního odpadu. Dle nového zákona o odpadech může obec vybírat platbu za komunální odpad pouze podle zákona o místních poplatcích, tzn. že obec má dvě možnosti: a) poplatek dle trvalého pobytu nebo za rekreační objekt, tedy tzv. poplatek „na hlavu“; b) poplatek za objekt. Pokud bychom zvolili variantu b), můžeme ponechat stávající smlouvy, které se vážou vždy na určitý objekt (je zde stanovena četnost odvozu odpadu a velikost nádoby)?

ODPOVĚĎ

Zákonná úprava účinná do 31. 12. 2020 umožňovala obci vybírání úhrady za nakládání s komunálním odpadem na základě smlouvy s fyzickými osobami. Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), účinný od 1. 1. 2021 již takovýto způsob řešení problematiky výběru úhrady za nakládání s komunálním odpadem, jako jeden z možných způsobů, neuvádí.

Od 1. 1. 2021 tak je možné v souvislosti s nakládáním s odpady vybrat jeden ze dvou poplatků za komunální odpad vymezených v zákoně č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). Jedná se o **poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci**. V případě poplatku za obecní systém odpadového hospodářství (§ 10e–10h zákona o místních poplatcích) je poplatníkem fyzická osoba přihlášená v obci k trvalému pobytu nebo vlastník nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba a která je umístěna na území obce. V případě poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci (§ 10i–10n zákona o místních poplatcích) je poplatníkem fyzická osoba, která má v nemovité věci, zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, bydliště, případně vlastník takové nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba. V případě tohoto poplatku zvolí obec jeden ze tří možných základů pro výpočet výše poplatku (hmotnost odpadu připadajícího na poplatníka, objem odpadu připadajícího na poplatníka, nebo případně kapacitu soustředovacích prostředků pro nemovitou věc připadající na poplatníka). V případě, že se v zadaném případě obec rozhodne pro výběr poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, pak může jako výchozí kritérium pro stanovení výše poplatku zvolit právě kapacitu soustředovacího prostředku.

Pokud jde o smlouvy obce s právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami, tak dle § 62 odst. 2 zákona o odpadech mohou podnikající fyzické osoby a právnické osoby předávat odpad do obecního systému odpadového hospodářství na základě písemné smlouvy s obcí, z čehož plyne, že v případě právnických osob a podnikajících fyzických osob je možné upravit předávání odpadů do obecního systému na základě písemné smlouvy obce s těmito osobami i za účinnosti nového zákona o odpadech.

NEPLATIČI

OTÁZKA

Je obec povinná přebrat odpad i od osob, kteří neplatí za odpad – od tzv. neplatičů? A pokud ano, jak se to řeší v rámci PAYT (Pay As You Throw neboli „Zaplať, kolik vyhodíš“), kdy občan neodevzdá žádný odpad z domácnosti, aby nemusel platit v rámci PAYT, ale odevzdá jej na sběrný dvůr? Je toto pohlížáno?

ODPOVĚD

V souladu s ustanovením § 59 odst. 1 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) je obec povinná přebrat veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob (občanů). Porušení této povinnosti by mohlo být kvalifikováno jako přestupek, za který je možno obci uložit pokutu až do výše 10 000 000 Kč.

Je-li zaveden systém PAYT (tedy jako základ poplatku je stanovena hmotnost nebo objem odloženého odpadu z nemovité věci) a občan skutečně neodevzdává žádný odpad, pak není za co vybírat poplatek.

POSKYTNUTÍ SLEVY

OTÁZKA

Je nějaká možnost, jak poskytnout slevu trvale žijícím obyvatelům oproti majitelům rekreačních objektů? Poplatek za vyprodukované množství je dle našeho názoru nepoužitelný.

ODPOVĚD

Ačkoliv je v zásadě přípustné, aby obec v obecně závazné vyhlášce, kterou je zaváděn místní poplatek, upravila i různé úlevy a osvobození, musí obec vždy respektovat, že nesmí docházet k obcházení zákona a takovéto úlevy a osvobození nesmějí být diskriminační, jak vyplývá i z judikatury Ústavního soudu. Pro zavedení takové úlevy by tak bylo nutné uvést relevantní důvody, aby obec nepostupovala diskriminačně. Je totiž vždy nutné sledovat účel, který obec danou úpravou sledovala. Dle našeho názoru tedy spíše nebude možné takovou úlevu zavést, pokud obec skutečně nebude mít určité relevantní důvody pro její zavedení.

Není zcela jasné, co je myšleno poznámkou, že poplatek za vyprodukované množství je nepoužitelný. Obec může zavést např. poplatek za odkládání odpadu z nemovité věci se základem dle kapacity soustředovacích prostředků (popelnic) dle § 10k odst. 1 písm. c) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). V takovém případě poté poplatníci platí za počet svozů (podle kapacity soustředovacích prostředků), tedy podle toho, kolik odpadu vyprodukují, a zároveň není třeba součinnost svozové firmy s vážením nebo měřením objemu vyprodukovaného odpadu.

Na okraj podotýkáme, že i v případě zavedení poplatku za obecní systém odpadového hospodářství jsou vlastníci nemovitých věcí zahrnujících byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba a která je umístěna na území obce, povinni platit tento poplatek. Pokud jsou však takové osoby poplatníky poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci, v níž mají bydliště, jsou ze zákona od placení poplatku za obecní systém odpadového hospodářství osvobozeni podle § 10g písm. a) zákona o místních poplatcích.

OBECNĚ ZÁVAZNÁ VYHLÁŠKA

OTÁZKA

Je třeba nejprve schválit obecně závaznou vyhlášku (dále jen „OZV“) o stanovění obecního systému odpadového hospodářství a následně OZV o místním poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci, kdy jedna OZV bez druhé nemůže platit (tak jako doposud)?

ODPOVĚĎ

Dle ust. § 59 odst. 4 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), má obec povinnost nastavit obecní systém odpadového hospodářství, který může nastavit obecně závaznou vyhláškou. Poplatky za komunální odpad, kterými jsou poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, jsou upraveny zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). Obec si pro zpoplatnění komunálního odpadu může zvolit jeden z těchto poplatků, který následně v souladu s § 14 odst. 1 zákona o místních poplatcích zavede obecně závaznou vyhláškou. Podle našeho názoru není potřeba nejdříve schválit obecně závaznou vyhlášku, která zavádí obecní systém odpadového hospodářství a až poté obecně závaznou vyhlášku, která zavede jeden ze zmíněných místních poplatků. Dle našeho názoru tedy může platit jedna vyhláška bez druhé. Obci navíc dává zákon o odpadech v § 59 odst. 4 možnost nastavit obecní systém odpadového hospodářství obecně závaznou vyhláškou. Učinit tak však může i mimo ni.

NEOBYDLENÉ NEMOVITOSTI

OTÁZKA

V naší obci je zavedený poplatek za odpad za nemovitost – platí vlastník nemovitosti. Je zde několik domů, kde nikdo nebydlí a vlastník nechce platit poplatek. Je povinen poplatek za odpad platit?

ODPOVĚĎ

V případě domů, ve kterých nikdo nebydlí, tj. nemovitých věcí, ve kterých nemá žádná osoba bydliště, je poplatníkem v souladu s § 10i písm. b) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“) vlastník nemovité věci. Pokud má obec zaveden poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci ve smyslu ust. § 10i-10n zákona o místních poplatcích, pak má vlastník v souladu se zákonem o místních poplatcích povinnost tento poplatek platit.

Stejně tak je podle § 10e písm. b) zákona o místních poplatcích poplatníkem poplatku za obecní systém odpadového hospodářství vlastník nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická, a tedy je i taková osoba povinna platit tento poplatek. V případě poplatku za obecní systém odpadového hospodářství je však od placení poplatku osvobozena osoba, které vznikla poplatková povinnost z důvodu přihlášení v obci a která je poplatníkem poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci a má v této jiné obci bydliště, jak stanoví § 10g písm. a) zákona o místních poplatcích.

V této souvislosti odkazujeme rovněž na odpověď v dotazu s názvem „Vlastnictví více nemovitostí“.

VLASTNICTVÍ VÍCE NEMOVITOSTÍ

OTÁZKA

Občan s trvalým pobytem v obci vlastní dvě nemovitosti (nový dům a starou neužívanou roubenku). Bude platit poplatek za odpad za obě nemovitosti?

ODPOVĚD

Úvodem je vhodné uvést úryvek z důvodové zprávy k § 10e zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“): Pokud má fyzická osoba v obci více nemovitých věcí, zahrnujících byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, pokud v nich není přihlášená žádná fyzická osoba, je povinna platit poplatky za komunální odpad za každou z nich (srov. § 10f zákona o místních poplatcích). Je-li v obci zároveň přihlášená, pak platí poplatek za komunální odpad za jednotlivé nemovité věci, zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve kterých není nikdo přihlášený, a navíc i z titulu tohoto přihlášení. To v praxi znamená, že v případě, že obec zavede pro poplatkové období poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, bude taková osoba platit poplatek za ty nemovitosti, ve kterých není nikdo přihlášen, a případně i poplatek z titulu přihlášení fyzické osoby v obci.

V případě, že obec zavede poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, taková osoba bude platit a) poplatek za nemovitost, ve které má bydliště, a b) poplatek za nemovitosti, které vlastní, přičemž v nich nemá bydliště žádná fyzická osoba.

OSOBY BEZ TRVALÉHO POBYTU

OTÁZKA

Jak řešit z hlediska vybrání poplatku za odpad situaci, kdy v obci bydlí v rodinném domě lidé, kteří nemají v obci hlášený trvalý pobyt?

ODPOVĚD

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), který byl novelizován zákonem č. 543/2020 Sb., dává obcím možnost zavést dva typy poplatků za komunální odpad, a to poplatek za obecní systém odpadového hospodářství (dále jen „poplatek za obecní systém“) a poplatek za odkládání odpadu z nemovité věci. Ve Vámi popisovaném případě tedy záleží na tom, jaký poplatek obec zavede.

V případě poplatku za obecní systém je poplatníkem fyzická osoba přihlášená v obci, nebo vlastník nemovité věci zahrnující byt, dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba a která se nachází na území obce. Pokud tedy nemá tato rodina v obci trvalé bydliště, je povinen platit poplatek za obecní systém vlastník rodinného domu.

V případě, že je v obci zaveden poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, pak je poplatníkem poplatku vlastník nemovité věci, ve které nemá bydliště žádná fyzická osoba, nebo osoba, která má v nemovité věci bydliště. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 543/2020 Sb. má být pojem bydliště vykládán ve smyslu § 80 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, tedy tak, že fyzická osoba má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam trvale s výhradou změny okolností. Plátcem poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci je ovšem v souladu s ust. § 10n odst. 1 zákona o místních poplatcích vlastník nemovité věci, který má dle ust. § 10n odst. 2 zákona o místních poplatcích povinnost vybrat poplatek od poplatníka a následně jej obci odvést.

Pokud poplatek není řádně odváděn, je možné jeho nedoplatek vymáhat v souladu s ustanovením § 11 zákona o místních poplatcích a ustanoveními zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

LIMITY NA SBĚRNÉM DVOŘE

OTÁZKA

Lze nějak omezit či zpoplatnit množství objemného odpadu (200307) ukládaného na sběrný dvůr od občanů s trvalým pobytem v dané obci? Některé obce mají totiž limity na sběrném dvoře i pro 200307.

ODPOVĚD

Zpoplatnění odkládání komunálních odpadů do obecních sběrných dvůrů neupravuje žádný právní předpis, nicméně dle našeho názoru je možné odkládání odpadu 200307 nebo též objemného odpadu na sběrný dvůr v zásadě zpoplatnit, pokud osoba nemá v obci trvalý pobyt nebo pokud se neúčastní systému odpadového hospodářství. Dle výkladu Ministerstva životního prostředí zpoplatnění odkládání odpadu na sběrný dvůr zřizovaný obcí záleží na způsobu zpoplatnění komunálního odpadu v dané obci. To znamená, že pokud by obec zavedla poplatek za komunální odpad tzv. „na hlavu“, pak by dle výkladu ministerstva spíše nebylo možné zpoplatnit odkládání komunálních odpadů, ke kterým je řazen i objemný odpad, v souladu s vyhláškou č. 8/2021, o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů. V případě, že by obec zavedla poplatek, jehož základem je hmotnost nebo objem odpadu, případně kapacita shromažďovacích prostředků, pak by zpoplatnění objemného odpadu možné bylo.

NEDOSTATEČNÁ SVOZOVÁ INFRASTRUKTURA

OTÁZKA

Je třeba skutečně číst § 62 odpadového zákona (povinnost zajištění třídění odpadů pro zaměstnance na provozovně ze strany podnikajících osob i pro biologický odpad a kovy) uvedeným rigidním způsobem? V praxi může být problematické zejména u malých kanceláří/prodejen/ordinací v centrech měst, kde dnes není pro uvedené odpady dostatečná funkční svozová infrastruktura. Bude tato povinnost platit i pro obecní úřady?

ODPOVĚĎ

Podle ust. § 62 odst. 1 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba povinna, pokud umožňuje ve své provozovně odkládání komunálního odpadu vzniklého v rámci provozovny, ve své provozovně zajistit nepodnikajícím fyzickým osobám místa pro oddělené soustředování odpadu, a to alespoň pro odpady papíru, plastů, skla, kovů a biologický odpad. Původcem odpadu je ve smyslu zákona o odpadech každá právnická osoba, bez ohledu na účel jejího vzniku. Pro účely zákona o odpadech není rozhodná velikost provozovny, tak jako není rozhodná činnost právnické osoby. Zjednodušeně řečeno, povinnosti uložené tímto zákonem mají velké výrobní společnosti, ale i např. zubní ordinace. Tato povinnost tak dopadá na všechny právnické a fyzické osoby, které umožňují ve své provozovně nepodnikajícím fyzickým osobám odkládání komunálního odpadu vzniklého v rámci provozovny. Lze ovšem předpokládat, že malé kanceláře nebo ordinace nebudou umožňovat odkládání komunálního odpadu v jejich prostorách, jelikož v rámci jejich provozovny v zásadě žádný komunální odpad nevzniká. Obecně však platí, že právnická osoba by měla mít zajištěnou likvidaci odpadů, a to na základě smlouvy s obcí či městem o zapojení se do systému nakládání s komunálním odpadem. Případně si právnická osoba může dojednat předávání odpadu přímo oprávněné osobě, tedy svozové společnosti.

Obec je ve vztahu k odpadu vzniklému její činností původcem odpadu a vztahují se na ni povinnosti původce dle zákona o odpadech. Obecní úřad jakožto obligatorní orgán obce není z těchto povinností vyňat. Obecní úřad však podle našeho názoru nelze vztáhnout pod pojem „provozovna“, který je v § 62 odst. 1 zákona o odpadech užit. Tyto povinnosti se tak dle našeho názoru na něj nebudou vztahovat. I kdybychom však obecní úřad pod pojem „provozovna“ zařadili, nebude zřejmě nutné umožňovat nepodnikajícím fyzickým osobám odkládání komunálního odpadu, jelikož v rámci obecního úřadu takový odpad zpravidla nevzniká.

To však nic nemění na povinnosti stanovené v § 13 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech, podle kterého je každý povinen soustřeďovat odpady odděleně.

MÍSTO URČENÉ PRO UKLÁDÁNÍ ODPADU

OTÁZKA

Místo určené obcí pro odkládání odpadu je pouze nádoba nebo i prostor, kde jsou nádoby shromážděny?

ODPOVĚĎ

Povinnost obce určit místa pro oddělené soustředování komunálního odpadu je upravena v § 59 odst. 2 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“). V § 61 zákona o odpadech je stanovena povinnost osob předávat odpad na místa určená obcí v souladu s tímto ustanovením. Stanovit prostor, kde jsou nádoby shromážděny, jako místo pro oddělené soustředování komunálního odpadu, by znamenalo umožnit osobám soustřeďovat odpad mimo tyto nádoby, což zřejmě nebude záměrem obce.

ROZŠÍŘENÍ SKLÁDKY

OTÁZKA

Obec vlastní skládku inertního odpadu od 80. let minulého století, tehdy jako skládku komunálního odpadu. Postupně zavezená část skládky byla rekultivována a část přešla z rozhodnutí KÚ (r. 2006) na skládku odpadů skupiny S – IO (cihla, zemina, kámen, frakce betonu, keramická krytina). Je po účinnosti nového zákona o odpadech reálné, aby nám povolili rozšíření skládky inertního materiálu?

ODPOVĚĎ

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) stanoví za cíl odpadového hospodářství systematicky snižovat skládkování na území ČR. Podle přílohy č. 1 bod 3 k zákonu o odpadech by se v roce 2035 mělo skládkovat maximálně 10 % komunálního odpadu. V této souvislosti však uvádíme, že tento zákon nezakazuje rozšiřování skládek. Zcela nepochybně je nerozšiřování skládek ku prospěchu stanoveným cílům do roku 2035, jenže zákonodárce takový zákaz do právní úpravy nevtělil. Pokud tedy žadatel splní veškeré podmínky pro vydání povolení pro rozšíření skládky, mělo by mu být příslušné povolení vydáno. Samozřejmě, že vydání povolení bude vždy záviset na posouzení konkrétních okolností daného případu.

NETŘÍDĚNÝ ODPAD V POPELNICI

OTÁZKA

Pokud občan má v popelnici netříděný odpad (při otevření popelnice je to zjevné) je obec povinná mu vyvézt popelnici? Občan v podstatě nedodržíje povinnosti systému – vyhlášky.

ODPOVĚD

Dle § 59 odst. 1 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) má obec povinnost převzít veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob. Pokud obec zavedla poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci na základě kapacity soustředovacích prostředků podle zákona o místních poplatcích, je povinna přebírat směsný komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob v množství odpovídajícím kapacitě soustředovacích prostředků. Zákon o odpadech v § 122 odst. 1 písm. a) stanoví přestupek nesplnění této povinnosti, za který lze obci uložit pokutu až do výše 10 000 000 Kč.

Přestupku se stejně tak může dopustit fyzická osoba tím, že odpady soustřeďuje neodděleně dle § 117 odst. 1 písm. d) zákona o odpadech s tím, že za neoddělené soustřeďování nebezpečného odpadu je možné uložit pokutu do 100 000 Kč a za neoddělené soustřeďování ostatního odpadu do 50 000 Kč.

Obec může také obecně závaznou vyhláškou, zavést místní poplatek za komunální odpad, jehož základem je kapacita soustředovacích prostředků (popelnic), objem odpadu nebo hmotnost odpadu. Tedy v případě, že osoba netřídí odpad, bude logicky muset platit vyšší poplatky.

ZAJIŠTĚNÍ ODPADOVÝCH NÁDOB

OTÁZKA

Kdo musí zajistit dostatečný počet odpadových nádob u výdejových okének restaurací? Odpadkové koše totiž před restauracemi přetékají a majitelé restaurací často nemají zájem si k okénku dát svou odpadovou nádobu.

ODPOVĚD

Dle našeho názoru jsou v případě tzv. výdejových okének odpovědní za odložení odpadu na místo k tomu určené právě ty fyzické osoby, které si v dané provozovně zakoupí jídlo či nápoje (případně jiný produkt). Proto v tomto případě mají především tyto fyzické osoby povinnost soustřeďovat (či odkládat) odpad v souladu se zákonem nebo obecně závaznou vyhláškou obce (pokud byla vydána). V případě, že by tyto fyzické osoby své povinnosti spojené s nakládáním s odpady neplnily (např. tím, že by odkládaly či odhazovaly odpad okolo odpadkového koše, ve kterém již není místo pro další odpad), jednalo by se o přešůvek dle § 117 odst. 1 písm. t) zákona o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, za který je možné uložit pokutu do výše 50 000 Kč.

REGISTRACE NOVÉHO SBĚRNÉHO MÍSTA

OTÁZKA

Podléhá registraci dle nového zákona o odpadech sběrné místo, které máme na obecním úřadě?

ODPOVĚD

Pojem sběrné místo není v zákoně žádným způsobem definováno, bude tedy vždy záležet na jeho povaze a prováděných činnostech, zda naplní pojmové znaky § 11 odst. 1 písm. r) zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) a bude tedy považováno za zařízení pro nakládání s odpady či zda bude mít jinou povahu. Pokud bude mít Vámi zmiňované sběrné místo povahu zařízení pro nakládání s odpady, bude podléhat povolení krajským úřadem v souladu s § 21 odst. 2 zákona o odpadech. V souladu s ust. § 153 odst. 2 zákona o odpadech platí, že zařízení, která byla provozována dle § 14 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti zákona o odpadech, ještě před nabytím účinnosti (současného) zákona o odpadech (tj. před 1. 1. 2021), mohou být provozována ještě 2 roky po nabytí účinnosti zákona o odpadech. Pokud obec jako provozovatel tohoto zařízení požádá o vydání povolení krajského úřadu nejpozději do 6 měsíců před uplynutím doby platnosti původního souhlasu krajského úřadu, může provozovat takové zařízení do dne, kdy bude o žádosti pravomocně rozhodnuto. Po pravomocném rozhodnutí o povolení provozu zařízení určeného pro nakládání s odpady bude moci být toto zařízení provozováno již v režimu (současného) zákona o odpadech.

NEPOŘÁDEK KOLEM NEMOVITOSTI VE STŘEDU OBCE

OTÁZKA

Ve středu obce je nemovitost s dvorem, na kterém je velké množství nesourodého materiálu – kamení, písek, dřevo, auta atd. Pozemek je oplocen nízkým drátěným plotem, na kterém vlaje zelená nevzhledná textilie. Máme jako obec – zastupitelé, kromě ústní domluvy, nějakou možnost, jak působit na majitele, aby tuto svou skládku uklidil, upravit nebo dal do stavu, který bude únosný pro okolí?

ODPOVĚĎ

Pro řešení daného dotazu je důležité zhodnotit, zda je možné uvedený nesourodý materiál považovat za odpad ve smyslu zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o odpadech“), přičemž ze znění dotazu tato skutečnost nevyplývá. Podle ust. § 4 odst. 1 zákona o odpadech je odpadem každá movitá věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit. Současně ust. § 4 odst. 2 zákona o odpadech stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že osoba má úmysl zbavit se movité věci, pokud tuto věc není možné používat k původnímu účelu. Pokud by přetrvávaly pochybnosti o tom, zda jsou výše uvedené věci skutečně odpadem, rozhoduje na žádost vlastníka věci, osoby, která prokáže právní zájem, nebo z moci úřední krajský úřad dle ust. § 4 odst. 4 zákona o odpadech.

Pokud by platilo, že v dotazu uvedené materiály jsou odpadem, mohlo by se v takovém případě jednat o tzv. černou skládku. Podle § 13 odst. 1 písm. a) a b) zákona o odpadech je totiž každý povinen nakládat s odpadem pouze způsobem stanoveným zákonem o odpadech a souvisejících právních předpisů a rovněž nakládat s odpadem pouze v zařízení určeném pro nakládání s daným druhem a kategorií odpadů. Nezákonně soustředěný odpad má poté jeho vlastník povinnost předat do zařízení určeného pro nakládání s odpady podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o odpadech. Za situace, že osoba odpovědná za odpad není známa, vyzve obecní úřad obce s rozšířenou působností dle ust. § 14 odst. 4 zákona o odpadech vlastníka pozemku, aby ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy odklidil nezákonně soustředěný odpad a předal jej do zařízení určeného pro nakládání s odpady. Pokud tak vlastník pozemku neučiní, může obecní úřad obce s rozšířenou působností nezákonně soustředěný odpad odklidit a předat do zařízení určeného pro nakládání s odpady. Osoba pověřená obecním úřadem obce s rozšířenou působností je poté oprávněna vstoupit na pozemek na dobu nezbytnou k zabezpečení nebo odklizení odpadu. Nezákonným nakládáním s odpady se pak fyzická osoba může rovněž dopustit některého z přestupků uvedených v § 117 odst. 1 zákona o odpadech.

Jiný režim se uplatní v případě zmiňovaných automobilů, zde odkazujeme na odpověď na dotaz s názvem „Autovrakoviště“, ve kterém je řešena problematika nakládání s autovraky.

Dále je možné, že se vlastník nebo uživatel pozemku dopouští přestupku podle § 66d odst. 1 písm. b) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“). Tohoto přestupku se totiž dopustí fyzická osoba tím, že neudrží čistotu a pořádek na pozemku, který užívá nebo vlastní, a tím naruší vzhled obce. Případně by se mohlo jednat o přestupek podle § 66d odst. 1 písm. c) zákona o obcích, kterého se dopustí fyzická osoba tím, že naruší životní prostředí v obci nebo odloží věc mimo vyhrazené místo. Tyto přestupky poté projednává obecní úřad v souladu s § 66d odst. 5 zákona o obcích.

OTÁZKA

ZPĚTNÝ ODBĚR PNEUMATIK

Bude možné uzavřít smluvní vztah, jako je například u elektrozařízení, se společností pro zpětný odběr pneumatik? Obec se tomu doposud vyhýbala s tím, že to zajišťují pneuservisy.

ODPOVĚD

V souladu s ust. § 16 odst. 1 zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výrobcích s ukončenou životností“) může obec s výrobcem uzavřít písemnou smlouvu o využití obecního systému odpadového hospodářství za účelem zpětného odběru výrobků s ukončenou životností. S těmito výrobky musí být nakládáno v souladu se zákonem a odděleně od ostatního komunálního odpadu. Tato místa zpětného odběru podléhají registraci v registru ve smyslu § 19 zákona o výrobcích s ukončenou životností.

PŘEDÁNÍ VOZIDLA K LIKVIDACI

OTÁZKA

Je nutné mít pro předání autovraku technický průkaz? Likvidátoři toto požadují.

ODPOVĚD

Ano, tuto povinnost předávající osobě stanoví § 104 odst. 4 zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výrobcích s ukončenou životností“). Předávající osoba také předkládá osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností průkaz totožnosti a není-li vlastníkem vozidla, také plnou moc udělenou vlastníkem.

Toto ustanovení stanoví dvě výjimky, a to v případě předání odstaveného vozidla dle § 105 odst. 3 zákona o výrobcích s ukončenou životností (blíže viz odpověď na dotaz s názvem „Autovrakoviště“) a vraku ve smyslu zákona o pozemních komunikacích, tj. v případech, kdy obecní úřad zajišťuje předání vozidla podle § 105 odst. 3 zákona o výrobcích s ukončenou životností a v případech, kdy vlastník pozemní komunikace zajišťuje předání vraku podle § 19c odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

AUTOVRAKOVIŠTĚ

OTÁZKA

Jak řešit autovrakoviště v obci v zahradě vlastníka, umístěné vedle páteřní komunikace obce?

ODPOVĚD

Zvláštní úprava pro nakládání s autovraky není obsažena v zákoně č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), ale je nyní upravena v zákoně č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výrobcích s ukončenou životností“). Z tohoto zákona vyplývá, že sběr a zpracování vozidel s ukončenou životností lze vykonávat pouze v zařízeních k tomu určených, která jsou provozována na základě povolení vydaného krajským úřadem podle zákona o odpadech. Zákon o výrobcích s ukončenou životností stanoví v § 104 odst. 5, že nikdo nesmí bez povolení provozu zařízení ke sběru nebo zpracování vozidel s ukončenou životností nebo smlouvy se zpracovatelem vozidel s ukončenou životností držet nebo přechovávat více než tři vozidla s ukončenou životností, která nejsou evidována v registru silničních vozidel. To neplatí pro vozidla historická, vozidla testovaná na historickou původnost nebo vozidla starší 30 let, která jsou uchovávána pro sběratelské účely nebo pro účely registrace historického vozidla. Vybraným vozidlem s ukončenou životností je podle § 102 odst. 1 písm. b) zákona o výrobcích s ukončenou životností takové vybrané vozidlo, které se stalo odpadem. Osoba, která jedná v rozporu s § 104 odst. 5 zákona o výrobcích s ukončenou životností, se dopouští přestupku dle § 121 odst. 1 písm. d) zákona o výrobcích s ukončenou životností, za který lze uložit pokutu až do 100 000 Kč.

V případě, kdy má vlastník na svém pozemku nashromážděny staré nepojízdné automobily, které jsou zde odstaveny, může obecní úřad postupovat též podle § 105 zákona o výrobcích s ukončenou životností. Pokud tedy vozidlo splňuje podmínky stanovené v § 102 odst. 2 písm. c) zákona o výrobcích s ukončenou životností a naplňuje tedy zákonnou definici odstaveného vozidla, je možné vyzvat jeho vlastníka k odstranění. Pokud tak vlastník vozidla do jednoho měsíce neučiní, zajistí předání odstaveného vozidla osobě oprávněné ke sběru vozidel s ukončenou životností obecní úřad. Osoba pověřená obecním úřadem je v této souvislosti podle § 105 odst. 4 zákona o výrobcích s ukončenou životností oprávněna vstoupit na pozemek jiného vlastníka, a to na nezbytnou dobu.

Na okraj zmiňme, že se též může jednat o přestupek dle ust. § 66d odst. 1 písm. b) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, tedy o situaci, kdy fyzická osoba neudržuje čistotu a pořádek na pozemku, který vlastní nebo užívá, čímž narušuje vzhled obce. Za tento přestupek je možné uložit pokutu až do výše 500 000 Kč.

POVINNÁ HLÁŠENÍ

OTÁZKA

Odpadová společnost provozuje kompostárnu na základě smlouvy. Má provádět povinná hlášení tato společnost?

ODPOVĚĎ

Dle ust. § 66 odst. 2 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) má obec povinnost zasílat každoročně do 28. února Ministerstvu životního prostředí hlášení o komunitních kompostárnách provozovaných na jejím území. Pokud jde však o hlášení ve smyslu ust. § 66 odst. 1 písm. d) zákona o odpadech, tedy hlášení o množství zpracovaných rostlinných zbytků z údržby zeleně, zahrad a domácností za uplynulý kalendářní rok, mají povinnost je zasílat ministerstvu každoročně do 28. února provozovatelé kompostáren, tedy ve Vámi popsaném případě společnost, resp. právnická osoba, která kompostárnu v obci provozuje. Hlášení obce i hlášení provozovatele kompostárny se podávají prostřednictvím integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí nebo prostřednictvím datové schránky ministerstva, která je k plnění těchto ohlašovacích povinností určena.

VYMEZENÍ POJMU „ÚZEMÍ OBCE“

OTÁZKA

Pojmem „území obce“, který nový zákon o odpadech používá, se rozumí celý katastr?

ODPOVĚĎ

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů, nestanoví pro pojem „území obce“ jiný význam, je nutné tento pojem vykládat v souladu s jeho obvyklým významem a zahrnout do něj celé území obce. Území obce je dle zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, vymezeno hranicí jednoho nebo více souvislých katastrálních území. Jedná se tedy skutečně o celé území obce, jak je vymezeno příslušnými katastrálními územími.

SPOLEČNÁ ZAŘÍZENÍ OBCE

OTÁZKA

Může obec pro splnění zákonných povinností při nakládání s odpady využít vybudovaná společná zařízení v rámci pozemkových úprav?

ODPOVĚĎ

Zda může obec využívat pro plnění povinností při nakládání s odpady společná zařízení vybudovaná v rámci pozemkových úprav bude vždy záležet na konkrétních okolnostech daného společného zařízení. Obecně lze říci, že pokud společné zařízení vybudované v rámci pozemkových úprav splňuje veškeré podmínky pro nakládání s odpady, nebrání obci v tom, aby toto zařízení užívala pro plnění povinností při nakládání s odpady. Jak již bylo uvedeno výše, vždy ovšem bude záležet na konkrétních okolnostech, zda může být takové zařízení ke konkrétní činnosti užito.

PLATBA ZA STOČNÉ

OTÁZKA

Obracíme se na Vás ve věci dotazu na stočné. Už nějakou dobu řešíme otázku čištění odpadních vod, domovní čistírny, dotace atd. Při různých jednáních došlo i na problematiku výběru stočného. Historicky v naší obci stočné nevybíráme. To jsme převzali po předchozích zastupitelstvech. Nedávno jsme ale byli informováni několika projektanty i starosty, že bychom stočné měli vybírat, abychom neporušovali příslušné zákony či nařízení. V obci byl zbudován vodovod před cca 10 lety z vlastních zdrojů bez dotací. Kanalizaci máme v obci jednotnou dešťovou historickou, místy opravenou a pravděpodobně v dobrém stavu. Odkanalizováno touto kanalizací je cca 50–60 % obce – většina z připojených odběratelů odebírá vodu z obecního vodovodu. Ovšem nemáme s nikým žádnou smlouvu na připojení ke kanalizaci (kanalizace vytéká za obcí do povrchových vod – na vypouštění odpadních vod žádáme výjimku). Některé nemovitosti jsou připojeny na kanalizaci, ale neodebírají obecní vodu, některé naopak čerpají obecní vodu, ale nejsou připojeny na kanalizaci (mají septik, trativod nebo si něco vybudovali na vlastní náklady). Další otázkou je místní část, která pod nás spadá, kde je kanalizace řešena historicky vlastním řešením, připojení na nějakou (pravděpodobně nezmapovanou) kanalizaci, která končí za obcí. Místní mají své studny. Náš dotaz je, zda musíme vybírat stočné, u koho ano a u koho ne, případně kolik, a odkaz na příslušnou legislativu.

ODPOVĚD

Podle ust. § 8 odst. 14 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o vodovodech a kanalizacích“), platí, že vlastník kanalizace má právo na úplatu za odvádění odpadních vod, tedy tzv. stočného. Z výkladu výše uvedeného ustanovení nelze bez dalšího učinit závěr, že vlastník kanalizace má ze zákona uloženou povinnost vybírat stočné. Nicméně vlastník kanalizace má povinnost zajišťovat plynulý a bezpečný provoz kanalizace a vytvářet rezervu finančních prostředků na jejich obnovu, která vyplývá z ust. § 8 odst. 1 zákona o vodovodech a kanalizacích. Tato povinnost podléhá kontrole ze strany ministerstva zemědělství, které kontroluje tvorbu a čerpání prostředků na obnovu. Rovněž má vlastník kanalizace podle § 8 odst. 11 zákona o vodovodech a kanalizacích povinnost zpracovat a realizovat plán financování obnovy vodovodů a kanalizací, a to na dobu nejméně 10 kalendářních let. Pokud by obec nestanovila poplatky za odvádění odpadních vod, musela by provoz kanalizace a další výše uvedené zákonné povinnosti hradit z obecního rozpočtu.

Obec je poté podle § 38 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), povinna využívat svůj majetek účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákona vymezené působnosti. Jednání, kdy obec nevybírá stočné, by mohlo být považováno za porušení této povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Takové jednání by tak muselo být odůvodněno jiným důležitým zájmem obce, pro které není úhrada stočného vybírána, ačkoliv na ni obec má nárok, zvláště pak v případě, kdy musí na údržbu kanalizace vynakládat prostředky z obecního rozpočtu.

V souvislosti s dotazem na výši stočného je třeba odkázat na ust. § 20 odst. 1 zákona o vodovodech a kanalizacích. Stočné má jednosložkovou nebo dvousložkovou formu, jak stanoví výše uvedené ustanovení. V základu je jednosložkové stočné tvořeno součinem ceny podle cenových předpisů (zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů) a množstvím odebrané vody či vypouštěných odpadních a srážkových vod. Dvousložková forma obsahuje výše uvedený součin a k tomu pevnou složku stanovenou v závislosti na kapacitě vodoměru, profilu přípojky nebo ročního množství odebrané vody. Povinnost úhrady vodného a stočného v dvousložkové formě by pak obec musela stanovit obecně závaznou vyhláškou.

Právo na stočné vzniká v okamžiku, kdy odpadní vody vtečou do kanalizace dle ust. § 8 odst. 14 zákona o vodovodech a kanalizacích. Povinnost hradit stočné na základě smlouvy by měl každý odběratel, který je na kanalizaci připojen. Vlastník kanalizace je povinen s takovým odběratelem uzavřít písemnou smlouvu o dodávce vody či odvádění odpadních vod dle ust. § 8 odst. 6 zákona o vodovodech a kanalizacích. Množství odpadních vod vypuštěných do kanalizace se měří buď měřícím zařízením, nebo častěji podle množství vody, která odpovídá zjištěním na vodoměru, pokud je odběratel připojen na vodovod. Pokud odběr vody pochází z jiného zdroje než z vodovodu, použijí se k účelu zjištění spotřeby směrná čísla roční spotřeby podle vyhlášky č. 428/2011 Sb.

Je třeba však poznamenat, že výše uvedené se týká pouze kanalizací pro veřejnou potřebu, kterými jsou podle § 1 odst. 3 zákona o vodovodech a kanalizacích takové kanalizace, pokud je trvale využívá alespoň 50 fyzických osob, nebo pokud průměrná denní produkce z ročního průměru pitné nebo odpadní vody za den je 10 m³ a více a rovněž kanalizace, které provozně souvisejí s těmito kanalizacemi.

PŘIPOJENÍ NEMOVITOSTI K VODOVODU ČI KANALIZACI

OTÁZKA

Lze zpoplatnit připojení nemovitosti (stavebního pozemku) k vodovodu nebo kanalizaci jiným způsobem než pomocí místního poplatku (např. smluvně)?

ODPOVĚD

Úvodem je třeba upozornit, že zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“), zakazuje podmínit napojení k zabezpečení dodávek pitné vody nebo odvádění odpadních vod požadováním finančního nebo jiného plnění (§ 8 odst. 4 a 5 zákona o vodovodech a kanalizacích).

Podle našeho názoru však je možné uzavřít úplatnou smlouvu o zřízení věcného břemene mezi obcí a vlastníkem pozemku, která by umožňovala oprávněnému (vlastníkovi daného pozemku) mít na pozemku, jehož vlastníkem je obec, inženýrskou síť (např. ve formě vodovodní přípojky či připojení ke kanalizaci), za což by oprávněný obci platil sjednanou úhradu. V souvislosti s takovou smlouvou o zřízení věcného břemene může vyvstat několik problémů. Prvním z nich může být například skutečnost, že obec není vlastníkem pozemku, pod kterým by vedla vodovodní či kanalizační přípojka, případně jiná síť. V tom případě by zřízení takového věcného břemene v zásadě nebylo možné. Upozorňujeme rovněž na možnost, že by takové ujednání mohlo být posouzeno jako obcházení zákonného zákazu podmiňovat připojení k vodovodu či odvádění odpadních vod, avšak domníváme se, že s ohledem na níže uvedenou judikaturu Nejvyššího soudu týkající se příspěvku na vybudování infrastruktury, by mělo být takové řešení právně v pořádku.

Další možností je uzavření smlouvy mezi obcí a vlastníky pozemků, ve které se vlastníci zavážou finančně přispět na vybudování infrastruktury (jako je např. vodovod či kanalizace), která zvýší hodnotu jejich pozemků. Dle judikatury Nejvyššího soudu není taková smlouva v rozporu s výše uvedeným § 8 zákona o vodovodech a kanalizacích, neboť záleží na smluvních stranách, za jakých podmínek dojde k dohodě o příspěvku na vybudování infrastruktury (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3225/2011). V souvislosti se smluvními vztahy obce a vlastníků pozemků je však třeba upozornit na to, že i v soukromoprávních vztazích by měly obce, v souladu s judikaturou Ústavního soudu, postupovat předvídatelně a nediskriminačně

(např. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. II. ÚS 2588/2014). Rovněž je třeba upozornit, že k uzavření těchto výše uvedených smluv nelze nikoho žádným způsobem nutit.

Pouze na okraj zmiňme i v dotazu uváděnou možnost zpoplatnění připojení vodovodu nebo kanalizace k nemovitosti prostřednictvím místního poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace ve smyslu § 10c zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). V souladu se zákonem o místních poplatcích platí tento poplatek vlastník stavebního pozemku zhodnoceného možností připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace po nabytí účinnosti zákona o vodovodech a kanalizacích, tj. po 1. 1. 2002. Sazba tohoto poplatku nesmí přesáhnout rozdíl ceny daného stavebního pozemku bez možnosti připojení k obcí vybudovanému vodovodu či kanalizaci a ceny stavebního pozemku, který již má možnost připojení k vodovodu či kanalizaci. Cena stavebního pozemku se stanoví podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku, a to v kalendářním roce, v němž nabylo právní moci kolaudační rozhodnutí nebo nabylo právních účinků kolaudační souhlas pro stavbu kanalizace (nebo vodovodu) vybudované obcí. Výši sazby za 1 m² takto zhodnoceného stavebního pozemku stanoví obec dle § 10c odst. 3 zákona o místních poplatcích obecně závaznou vyhláškou, kterou může vydat nejpozději v kalendářním roce, ve kterém nabylo právní moci kolaudační rozhodnutí nebo kolaudační souhlas pro stavbu vodovodu nebo kanalizace.

VÝZVA MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ KE ZVÝŠENÍ POPLATKU ZA STOČNÉ

OTÁZKA

Obec obdržela Výzvu vlastníků vodovodů a kanalizací, která byla obci slána z Ministerstva zemědělství odborem dozoru a regulace vodárenství (dále jen „MZe“). Výzva upozorňuje obec jako vlastníka kanalizace pro veřejnou potřebu na možné riziko nedostatečné tvorby finančních prostředků na obnovu vodovodu a kanalizace. Dle analýzy MZe jsou minimální chybějící prostředky na obnovu vodohospodářské infrastruktury ze stočného ve výši 0,047 milionu Kč. MZe upozorňuje, že neplnění povinnosti vytvářet rezervu finančních prostředků na obnovu vodovodu a kanalizace a dokládat jejich použití pro tyto účely, resp. povinnost zpracovávat plán financování obnovy vodovodu a kanalizace, lze považovat za přestupek s možnou pokutou až 100 000 Kč. MZe vyzývá ke kontrole a ke zjednání nápravy. Při výpočtu ceny stočného pro rok 2019 je třeba zohlednit sociální únosnost této ceny pro obyvatele. Naše obec má 200 obyvatel, odkanalizováno je 30 % obce. Obec má zpracovaný plán na obnovu vodovodu a kanalizace a dle konzultace s osobou odborně způsobilou, která provádí obci dozor, je toto navyšování zbytečné, protože kanalizace je stará 20 let a je v dobrém stavu. Navíc obec řeší projekt na dokončení kanalizace v celé obci. Jak by měla obec postupovat, když nechce navyšovat poplatky za stočné, a přitom se nechce dostat do rozporu se zákonem? Obec vybere od občanů asi 50 000 Kč, a pokud by kvůli tvorbě rezervy měla vybrat dalších 47 000 Kč, znamenalo by zvýšení stočného o 100 %, což je nemyslitelné. Stejně, pokud by došlo k nějaké havárii nebo nutné opravě, obec ji zaplatí z rozpočtu.

ODPOVĚĎ

S účinností od 1. 1. 2014 byla do zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů, doplněna další povinnost vlastníka vodovodu či kanalizace spočívající ve vytváření rezervy finančních prostředků na obnovu vodovodů nebo kanalizací a povinnost doložení použití takových finančních rezerv pro účely obnovy vodovodů nebo kanalizací. Vtělení výše uvedené povinnosti do tohoto odstavce zákonem č. 275/2013 Sb. navazuje na § 8 odst. 11 zákona o vodovodech a kanalizacích, který zakotvuje povinnost vlastníka vodovodu nebo kanalizace zpracovat a realizovat pro příslušný vodovod nebo kanalizaci plán financování obnovy, a to na dobu nejméně 10 kalendářních let. Z čeho mají být prostředky do rezervy na obnovu vodovodů a kanalizací, však zákon explicitně neuvádí.

Z této povinnosti vyplývá, že budoucí obnovu je možné financovat jednak z prostředků získaných z výběru vodného a stočného, jednak z ostatních

prostředků, jejichž původ je nutné v plánu financování obnovy okomentovat. Zákon ani vyhláška však neobsahují bližší pravidla pro vytváření složek financování obnovy, a tedy ani pravidla pro vytváření finančních rezerv a určení jejich výše, způsob, jak má být o těchto rezervách účtováno a jak mají být tyto rezervy spravovány (např. zda mají být povinně deponovány na zvláštním účtu, v případě, že nikoliv, není stanoven způsob prokazování skutečnosti, že jde o prostředky rezerv na obnovu).

Povinnost vypracování a realizace plánu financování obnovy vodovodů nebo kanalizací byla do zákona zahrnuta v rámci plnění povinností České republiky plynoucích ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/60 ES, implementované zákonem č. 76/2006 Sb. Jedním z cílů této směrnice bylo zajistit, aby se koncový odběratel podílel v rámci ceny vodného a stočného také na skutečných nákladech na vodu vynaložených, odrážejících též investice do provozu a obnovy vodohospodářské infrastruktury. Primárně by rezerva v tomto ohledu měla být tvořena finančními prostředky získanými z výnosů vodného a stočného.

Lze si však představit, že v některých případech bude obnova mimo jiné financována z vlastních finančních prostředků obce (včetně půjček), z nájemného za pronájem vodohospodářské infrastruktury či z dotací apod. a nemusí být výlučně hrazena prostřednictvím finančních prostředků vybraných z vodného a stočného.

Z dotazu vyplývá, že Ministerstvo zemědělství Vám zřejmě vytýká možné riziko nedostatečné tvorby prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací. Dle zákona o vodovodech a kanalizacích je přestupkem nevytváření prostředků na obnovu a nikoli vytváření nedostatečné rezervy. Otázkou je, zda Vám Ministerstvo zemědělství nevytýká spíše nevedení plánu financování obnovy vodovodů a kanalizací.

OBCNÍ KANALIZACE VEDENÁ PŘES SOUKROMÝ POZEMEK

OTÁZKA

Obec vlastní kanalizaci pro veřejnou potřebu. Přes pozemek soukromého vlastníka vede obecní kanalizace v délce cca 60 metrů, která byla vybudována kolem roku 1986 v tzv. akci Z. Na tuto kanalizaci je připojen i výše zmiňovaný vlastník nemovitosti. Vlastník pozemku nyní požaduje po obci jednorázovou náhradu jako majetkovou újmu z důvodu omezení v obvyklém užívání pozemku. Odkazuje se na ust. § 58 odst. 3 vodního zákona a na ust. § 5 a § 7 odst. 4 zákona o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů. Dále se odkazuje na zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů. Problém je v tom, že neexistuje žádná dokumentace o provedení stavby kanalizace a přesný rok zhotovení z již zmíněného důvodu, a to akci Z. Otázka zní, má právo vlastník pozemku na jednorázovou náhradu? V případě že ano, tak jakým způsobem má být určena náhrada? Dále se domníváme, že obecní kanalizace je veřejně prospěšnou stavbou, na kterou by se náhrada neměla vztahovat.

ODPOVĚĎ

Je třeba nejprve postavit najisto, zda se v daném případě jedná o kanalizační stoku, nebo o kanalizační přípojku ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“). Pokud jde o vlastnictví kanalizační přípojky (kanalizační přípojka není dle § 3 odst. 2 zákona o vodovodech a kanalizacích vodním dílem), dle § 3 odst. 3 zákona o vodovodech a kanalizacích je vlastníkem kanalizační přípojky vlastník pozemku nebo stavby připojené na kanalizaci, a to za předpokladu, že se neprokáže opak. Nárok na náhradu v takovém případě vlastníku nepřísluší.

Pokud se v daném případě jedná o kanalizační stoku ve vlastnictví obce, jde o vodní dílo ve smyslu § 55 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, v účinném znění (dále jen „vodní zákon“). Podle § 59a vodního zákona je vlastník pozemku povinen strpět za náhradu na svém pozemku vodní dílo vybudované před 1. 1. 2002 a jeho užívání. Zákon zde tedy de facto zřizuje služebnost inženýrské sítě (věčné břemeno) zatěžující vlastníka, resp. jeho pozemek. Pokud s vlastníkem pozemku v minulosti nebyla sjednána dohoda o užívání pozemku ani mu nebyla poskytnuta náhrada za jeho užívání, má vlastník pozemku podle tohoto ustanovení nárok na jednorázovou náhradu. Tento nárok je podle přechodného ustanovení zákona č. 303/2013 Sb. od 2. 1. 2016 vymahatelný soudně.

Co se týče nároku na náhradu podle § 58 odst. 3 vodního zákona, tento nárok může vzniknout pouze u takového vodního díla, u něhož bylo konkrétním rozhodnutím vodoprávního úřadu stanoveno ochranné pásmo. Takto stanovené ochranné pásmo nelze zaměňovat s ochranným pásmem ve smyslu § 23 zákona o vodovodech a kanalizacích, které je zřizováno přímo ze zákona. Podle tohoto ustanovení se nahrazuje pouze konkrétní majetková újma vzniklá vlastníku pozemku v důsledku zákazu nebo omezení vyplývajícího z rozhodnutí o stanovení ochranného pásma.

Co se týče nároku na náhradu podle § 7 odst. 5 zákona o vodovodech a kanalizacích, tento nárok se vztahuje pouze ke konkrétní majetkové újmě, případně nemajetkové újmě (omezení v obvyklém užívání), způsobené vlastníku pozemku v souvislosti s konkrétním výkonem práv vlastníka kanalizace podle § 7 odst. 1 a odst. 2 zákona o vodovodech a kanalizacích (kontrola, údržba, stavební úpravy, umístování tabulek). Takovou újmu by měl být vlastník pozemku schopen konkrétně popsat a případně i vyčíslit.

Výše jednorázové peněžité náhrady podle § 59a vodního zákona je primárně ponechána na dohodě stran a může být teoreticky libovolná. Měla by vycházet z místních podmínek, přičemž rozhodujícími faktory jsou rozsah a velikost vodního díla (vč. případného ochranného pásma), míra omezení pozemků pro jiné účely atd. Není-li dohoda možná, je třeba výši náhrady stanovit za pomoci odborného či přímo znaleckého posouzení, případně o věci rozhodne soud. Lze doporučit, aby dohoda o poskytnutí náhrady výslovně stanovila, že je jí vypořádán nárok podle § 59a vodního zákona, případně aby také výslovně zřizovala věcné břemeno zatěžující pozemek a řešila i případné budoucí nároky vlastníka pozemku (např. vzdání se nároků na náhradu podle § 7 odst. 5 zákona o vodovodech a kanalizacích).

ODPADNÍ VODY

OTÁZKA

V obci není zřízena kanalizace ani čistička odpadních vod (v obci o počtu 200 obyvatel je zástavba roztroušena na 2/3 jejího katastrálního území; jakékoliv centrální řešení je z finančního hlediska nereálné). Jaké hrozí sankce obci za nesplnění povinnosti čištění odpadních vod?

ODPOVĚD

Povinnost zajistit odkanalizování a čištění odpadních vod se vztahuje na obce, kde žije více než 2 000 ekvivalentních obyvatel. Ke splnění této povinnosti byla zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanovena lhůta do 31. 12. 2010. Malých obcí se tedy povinnost zajistit odkanalizování a čištění odpadních vod netýká.

Sdružení místních samospráv ČR, z. s.
Nábřeží 599, 760 01 Zlín – Prštne
telefon: +420 577 688 103
email: info@smscr.cz
www.smscr.cz